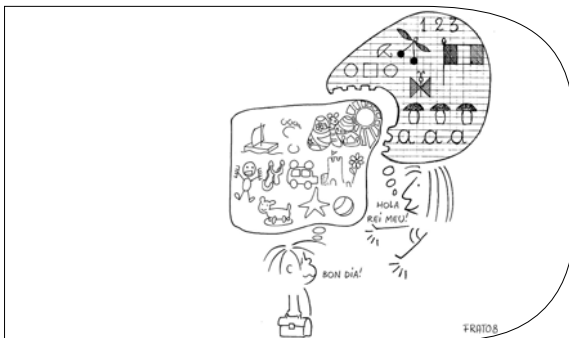

Fem Punxa

Formació homogènia per uns mestres diferents?

Des de fa anys ens trobem amb una novetat interessant a les escoles d'estiu i en la formació que fa el Departament d'Educació: els mestres que es formen són cada cop més joves, novells, d'aquells que molts haurien d'anar amb la "L", i aquest fet marca molt la línia de cursos a seguir.

El Departament ja ha reaccionat davant d'aquest fet i ha centrat la formació en el centre, intentant que sigui l'escola qui decideixi en què cal formar el seu equip de mestres. Bona idea. Es realitza així un nou procés de formació centrat en l'equip i no en la persona, i això permet anar creant, de mica en mica, una línia d'escola cada cop més ferma. Mestres joves i experimentats s'uneixen en noves propostes pedagògiques per marcar línies d'innovació als centres.

I les escoles d'estiu? Doncs encara ens cal fer una reflexió. I cada cop és més urgent, veient les dades de la darrera EE del MEM. Dels 570 mestres apuntats a l'escola, 430 mai no havien assistit a cap escola d'estiu i 49 més només hi havien anat 1 o 2 vegades; en total, més del 80 % dels mestres que hi van! Per tant, els veterans queden reduïts a una minoria selecta. Si això ho intentem relacionar amb l'edat, també ens trobem amb un 43 % d'assistents menors de 30 anys.

Per tant, quina formació cal fer a les Escoles d'Estiu? És evident que s'hi forma bàsicament les persones per damunt d'equips i que, per tant, no poden seguir la formació desenvolupada pel Departament. Per altra banda, les xifres ens aclareixen el panorama formador: hi ha una gran massa de gent amb ganes de formar-se que ha rebut pocs cursos, però hi ha un altre grup de mestres molt formats –amb més anys d'experiència– que o bé ja no van a les escoles d'estiu perquè tenen altres prioritats o bé les escoles ja no els ofereixen cursos específics de formació.

No sé si la conclusió de tot això és que les escoles d'estiu es transformaran en segones universitats on s'aniran fent cursos de "perfeccionament, millora i aprofundiment" d'allò que ja s'ha après a la facultat. Seria, potser, una aposta de futur per estudiar, compensar els aprenentatges que no s'han rebut a la facultat i que tenen una càrrega ideològica interessant.

Per altra banda, si es vol continuar treballant amb els mestres que fa més de vint anys que són a la professió, ens haurem de replantejar cursos i sistemes de treball. Potser caldrà fidelitzar els actuals alumnes de l'Escola d'Estiu i anar ampliant les possibilitats amb noves formacions semipresencials.

Un camp obert per reflexionar i discutir... però a mi em continua neguitejant que només vinguin a l'escola d'estiu 17 mestres que portin més de 5 anys de formació.

Experiències de Centres Educatius

Projecte Interdisciplinari Viatgem per Catalunya

Roser Quesada Santamaria / Gemma Carrau Gil
Escola Les Fonts (Argentona)

El curs 2008-2009 els alumnes de 5è de l'Escola Les Fonts d'Argentona van realitzar el Projecte Interdisciplinari Viatgem per Catalunya, a través del qual es van treballar diferents continguts del nou Currículum de Primària per a aquest cicle. Aquest projecte es va dur a terme durant dues setmanes del tercer trimestre, encara que algunes de les activitats proposades es van realitzar setmanalment al llarg de tot el curs.

La idea de Projecte Interdisciplinari no parteix de "què volem saber?" sinó que es tracta d'aplicar allò que els alumnes han après, per la qual cosa totes les activitats estan dissenyades prèviament.

Aquest projecte interdisciplinari és de caire competencial, fa referència a diferents aspectes de la realitat i consta d'un seguit d'activitats que requereixen l'aplicació de coneixements de diverses àrees: Llengua Catalana i Literatura, Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural, Matemàtiques i Educació Artística.

El principal objectiu és que l'alumnat desenvolupi la capacitat de reflexionar i apliqui coneixements adquirits al llarg del curs en la resolució de noves situacions, per consolidar aprenentatges i reconèixer-ne la seva utilitat. És per això que totes les activitats dissenyades es plantegen seguint les premisses següents:

- Parteixen de situacions significatives i funcionals, adreçades a generar l'interès dels alumnes mitjançant la resolució de problemes.

- Presenten models d'actuació que mostren com s'apliquen els coneixements en situacions pràctiques.

- Potencien progressivament la pràctica autònoma i, alhora, la pràctica compartida i l'aprenentatge cooperatiu entre iguals.

- Fomenten la reflexió sobre la pràctica i sobre el mateix procés d'aprenentatge.

Ja que aquest projecte és de caire competencial, els criteris d'avaluació estan dissenyats a partir de les vuit competències clau.

Aquest Projecte es desenvolupa a partir de la lectura d'un text, que parla del nom de les comarques, i dona peu a la realització de les diferents activitats:

- Buscar informació sobre una sèrie de dades de les comarques: extensió, població, densitat...

- En grup, triar una de les comarques i elaborar un text expositiu amb les seves principals característiques (relleu, clima, economia...) i un text descriptiu del seu paisatge, inspirat en textos literaris de diferents autors.

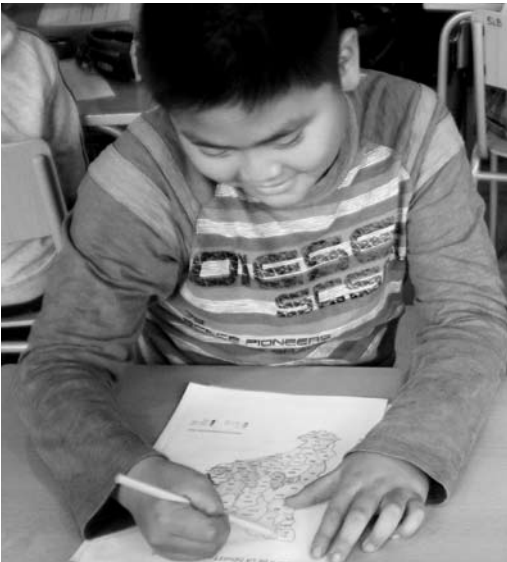
- Per acabar, preparar la logística d'un viatge a aquesta comarca: itinerari, allotjament, equipatge, despeses...

- Clica a sobre de la teva comarca.
- Ara us toca decidir: càmping, casa rural o hotel.

- Un cop triat, aneu a la part dreta i cliqueu a sobre l'opció desitjada.

- Trieu una opció d'aquest desplega-ment.

- Consulteu la seva web i busqueu la llista de preus.

A continuació presentem una de les activitats proposades:

BUSQUEM ALLOTJAMENT

Estem molt il·lusionats, tenim moltes ganes d'anar de viatge, però on ens allotjarem? Per no patir imprevistos cal que busquem el lloc abans de marxar i sobretot saber què ens costarà.

Segueix els passos següents i completa:

- Entra en aquesta adreça: www.veguries.com
- Clica a sobre del mapa de Catalunya.
- Clica a sobre de la zona on està situada la teva comarca.

TEMPORADA ALTA	
PREU ADULT	PREU INFANTIL
TEMPORADA MITJA	
PREU ADULT	PREU INFANTIL
TEMPORADA BAIXA	
PREU ADULT	PREU INFANTIL

A,ens
 hi estarem dies; ens allotjarem
 en un/a; hi anem
 persones i ens costarà €.

Primer Curs LEC

Ricard Aymerich i Balagueró

Ja roda el primer curs de la LEC, és a dir, el primer curs escolar després de l'aprovació de la Llei d'Educació de Catalunya, que en la seva tramitació parlamentària va evidenciar les diferents interpretacions que es poden fer d'aspectes fonamentals d'aquesta llei, com ara el concepte de servei públic, el paper de les diferents administracions en la planificació i la gestió del sistema educatiu, el model d'autonomia i de govern de centres, l'avaluació del treball que fan els mestres, els centres, els alumnes i la mateixa administració. Interpretacions diferents que –esperem– aniran confluint a mesura que es publiquin els decrets i les ordres que han de desplegar la llei.

A curt termini, esperem que es posi fil a l'agulla a dues qüestions: l'autonomia dels centres i el govern d'aquests. Dues mesures que afecten, exclusivament, els centres públics. I que, per a nosaltres, guarden una íntima relació: l'autonomia d'un centre públic, i el seu govern (direcció unipersonal i col·legiada), han de basar-se en el projecte educatiu que ha de donar sentit a tot; també a la seva organització, a les seves prioritats, a les seves necessitats perentòries que han de satisfer les administració i els serveis educatius que són (o haurien de ser) a la seva disposició i –en definitiva– el que dóna sentit a la idiosincràsia i a la particularitat del centre: no hi ha un únic model d'escola pública (hi ha models i projectes diferents), sinó un mateix titular (una administració pública) i un ma-

teix propòsit: una educació de qualitat a l'abast de tota la població escolar sense cap mena de barrera ni condicionant. I, en cada centre, qui representa el seu projecte (i la seva idiosincràsia) i la totalitat dels seus alumnes, famílies i personal educatiu és el director o directora. Vet aquí com van lligades aquestes dues qüestions.

Pel que fa a les direccions dels centres, a més, convé aclarir alguna particularitat més. Hi ha qui creu que ja ha arribat l'hora de dotar de més poder de decisió i de més gratificació professional i econòmica els directors, encara que sigui a costa de minvar la capacitat decisòria dels òrgans col·legiats (llegeixi's equip directiu, claustre, consell escolar), cosa que –de passada– esborraria del mapa els únics òrgans on s'exerceix la rendició de comptes de qui assumeix responsabilitats; i això, diuen alguns, per afavorir l'agilitat en la presa de decisions. Bé, ja sabem que buscar el consens demana temps i que és més senzill no haver de presentar ni explicar resultats dels plans i projectes que es proposen. Però, mentre no hi hagi cap alternativa millor, al consell escolar –pel que fa a l'òrgan de representació de la comunitat educativa i de les administracions i de control social de les coses que es fan en un centre– no es pot advocar per la seva debilitació o desaparició, deixant entendre que la cerca de l'acord i del consens va en detriment de la capacitat de decisió. I encara menys quan una de les novetats de la nova llei és la cultura de l'avaluació que

ho ha de presidir tot; s'ha d'avaluar per retre comptes d'allò que es fa, i en el centres s'han de retre comptes al màxim òrgan de representació de la comunitat educativa: el consell escolar.

És tan absurd com el fals dilema “o lideratge o participació”. Fals perquè, en educació, els bons lideratges han sorgit de comunitats educatives basades en la participació; uns lideratges que reparteixen responsabilitats (i lideratge) a diferents escales, cosa que cohesiona i enforteix els equips i que possibilita –al seu torn– que sorgeixin nous líders i la renovació d'aquests. Aquest és el sentit comunitari que mai no hauria de perdre aquest concepte polisèmic i interpretable (i que està tan de moda) anomenat “lideratge”. Sentit al qual no volem renunciar perquè, per sort, fa moltes dècades que funciona en moltes escoles grans i petites, urbanes i rurals, d'infantil, primària, secundària o d'adults del nostre país. En diem lideratge participatiu.

Cartes al Punxa

Hola, amics del MEM

Estic preocupada i és per això que us faig arribar aquesta carta, a veure si d'aquesta manera em trec fora les meves preocupacions sobre el món de l'ensenyament, que són moltes; però avui us en comentaré només una.

Doncs sí, estic preocupada amb tot aquest embolic dels ordinadors, els llibres digitals i tot això que es va dient. Veureu, durant molts anys he estat coordinadora de l'aula d'informàtica del meu centre, coordinadora de la zona i formadora de formadors en el camp de la informàtica i tinc experiència de com van aquestes coses en el món de l'ensenyament.

Pot ser que amb aquesta carta us penseu que sóc una retrògrada perquè això que us diré és ben diferent de la “moto” que ens estan venent; però una que és una lectora compulsiva va llegint tot allò que en diferents mitjans d'aquest país i dels altres va sortint i està una mica espantada del que pugui passar amb aquesta moda “progre”.

Jo em pregunto: si a Anglaterra això dels ordinadors individuals en lloc de llibres ja ho han fet fora, atesos els resultats i els problemes amb què s'han trobat; si al model PISA “modèlic” de Finlàndia no volen sentir a parlar d'aquest tema perquè els resultats dels estudis que s'hi han fet sobre aquesta qüestió han estat esgarrifosos... què fem nosaltres, sempre a la cua de tothom, fent allò que altres ja han experimentat... i els resultats són els que són?

Si estem despoticant contínuament perquè els nens i les nenes estan amb les maquinetes, què els podrem dir ara que estaran tot el dia amb l'ordinador?

Algú s'ha parat a pensar si els ulls de la canalla podran amb hores i hores de pantalla? S'han fet les previsions per quan l'alumne perdi, trenqui o obli la maquineta? Com treballarà a l'escola? Hi haurà ordinadors de recanvi per quan se n'espalli algun, perdi el contingut o pateixi qualsevol de les mil i una aventures que tots els que fem servir aquesta eina sabem que passa.

Ai, no ho sé! Tinc tants dubtes que podria omplir tot el PUNXA; però, com que tinc l'espai que tinc, aquí ho deixo. Ah! I com que no tot és dolent, vull felicitar aquest nou PUNXA, que és ben maco.

Fins a una altra, que us continuaré donant la lata amb les meves dèries.

Amparo Vázquez Sánchez

ENTREVISTA-LA

Mara Davoli

Atel·lerista al parvulari de les escoles de Reggio Emilia, Itàlia

Mònica Pruna Parra

Com va començar la teva col·laboració amb les escoles d'estiu de Barcelona?

La meva relació amb Barcelona ve de lluny, vaig venir l'any 1984 juntament amb dues altres companyes per enllestir i supervisar l'exposició "L'occhio che salta il muro" (l'ull que salta el mur). Era la primera versió de les exposicions que després van esdevenir l'exposició "I cento linguaggi dei bambini" (els cent llenguatges del nen).

Ara tenim una nova exposició que creix a mesura que les experiències de les escoles es van desenvolupant: "Lo stupore del conoscere" (la sorpresa de conèixer). Així,

doncs, la meua relació amb Barcelona ja fa molt de temps que va començar i ha estat a partir del 2005 que l'he represa amb continuïtat, vaig venir en ocasió del 40è aniversari de l'escola d'estiu de Rosa Sensat i des d'aleshores cada estiu vinc a Barcelona. En alguna ocasió també he vingut per alguns cursos realitzats durant l'hivern i la primavera. Ara ja m'hi sento com a casa, quan vinc a Barcelona, i començo a conèixer amb més profunditat les vostres experiències. Vinc sobretot a portar la meua experiència, però també a enriquir-me de la vostra d'experiència.

Què t'emportes del curs que has realitzat durant l'Escola d'Estiu?

"Capgirar la imatge del nen que "no sap" (...) per la d'un infant competent en les relacions, (...) en l'exploració del món. Això canviaria completament la nostra manera de pensar l'escola per a aquest nen, i sobretot també quin mestre caldria per a un infant així.

Ho comentàvem precisament amb les participants del curs que, a més a més de fer la valoració per escrit, també han generat un intens debat de gairebé una hora de discussió entre elles per posar en comú què se n'emporten. Han posat en evidència molts punts, un d'ells l'anàlisi dels punts que són similars i dels que diferencien les vostres experiències educatives i de les de Reggio Emilia, i també la construcció de ponts entre totes dues experiències, no

per esdevenir iguals o una còpia de l'experiència Reggiana, sinó per veure amb una nova mirada la experiència pròpia. És aquesta nova mirada allò que veritablement és im-

portant i aquesta és la cosa més valuosa que jo m'emporto. Trobar companyes de generacions molt diverses que em plantegen preguntes, molts cops preguntes crítiques, m'ajuda i m'obligua a reformular-me constantment la meua pròpia experiència, les preguntes amb mi mateixa, i a tornar a mirar amb uns altres ulls l'experiència Reggiana, amb ulls dels altres. Aquest és un dels regals que ens aporta l'intercanvi: poder mirar-nos amb una nova mirada.

Què trobes a faltar a l'escola, què l'ajudaria a millorar?

L'escola en general, i això seria vàlid per qualsevol tipus d'escola, des de les esco-

les bressol fins a la universitat, l'ajudaria una visió diferent de la persona humana. Sobretot a l'inici del recorregut educatiu d'un infant, si s'aconsegueix donar la volta, capgirar la imatge del nen, canviar la imatge d'un l'infant que "no sap", que no sap caminar, que no sap parlar, que no sap formular preguntes, per la d'un infant competent, sobretot competent en les relacions, amb unes necessitats biològiques i vitals, i que és competent en l'exploració del món. Això canviaria completament la nostra manera de pensar l'escola per a aquest nen, i sobretot també quin mestre caldria per a un infant així.

Coneixent les nostres experiències i les nostres escoles de prop, què diries als i les mestres per millorar la seva tasca?

Donar consells sempre és difícil; aleshores, no els donaria consells sinó els faria les consideracions que fèiem al final d'aquests cinc dies de formació. La primera qüestió és començar a preguntar-se qui són els nens i les nenes que tinc al davant, aquells amb qui treballo quotidianament, preguntar-nos si som capaços d'observar, de documentar per després comunicar-ho, quines són les estratègies i els processos d'aprenentatge d'aquests infants, no només l'aprenentatge com una habilitat sinó l'aprenentatge en relació amb la construcció de la identitat pròpia i en relació amb els altres. Als mestres, els diria que partis sin sempre de la imatge que té l'infant i no de la nostra imatge com a adults; cal

proporcionar als docents els instruments adequats, mantenir-nos al dia i no donar res per descomptat, preguntar-nos constantment qui és aquest nen amb qui treballlem, perquè, si no, correm el perill de treballar a partir d'un infant teòric, podem córrer el risc de no veure l'infant que tenim al davant.

D'altra banda, els mestres no poden oblidar que tenen a les seves mans un gran poder: la recerca educativa. Sempre els dic, als mestres, que tot i que és important estudiar i conèixer la teoria, és encara més important posar-la a prova, de cap manera aplicar-la passivament. Aquest és un gran potencial que tenim com a educadors i educadores i que ens pot donar una visió de l'infant que no és l'infant teòric, sinó l'infant que viu el seu temps, que viu la seva cultura.

Tema central

Conferència a l'Escola d'Estiu a càrrec d'Antoni Zabala Vidiella

Lluís Llovet Bayer / Virgínia Martínez Martínez

Les competències bàsiques representen una oportunitat de canvi en la forma d'ensenyar i no pas afegir més continguts.

Aquest terme apareix en el món empresarial entre els anys 70 i 80. Els empresaris s'adonen que els treballadors eficients no són els que tenen més títols sinó els que resolen problemes diferents en situacions diverses.

Aquesta idea passa al món de la Formació Professional i d'allà a la universitat i ara ha caigut a les escoles, però no és nou.

Una de les funcions de l'escola ha de ser formar de forma integral per saber solucionar o donar resposta als problemes de la vida des dels àmbits personal, social i interpersonal.

L'objecte d'estudi de l'escola ha de ser la vida. A les escoles d'estiu sempre ha estat present aquesta orientació.

Tots els docents ens identifiquem amb un codi de barres. Tots tenim un codi de barres que depèn de la importància que donem a cadascun dels apartats següents en finalitzar l'aprenentatge als 16 anys:

- Importància als ensenyaments memorístics.
- Importància dels coneixements abstractes adquirits.
- Importància de tècniques i estratègies (procediments).
- Importància que els alumnes hagin adquirit una actitud determinada.
- Les proves de selectivitat només contemplen els dos primers punts.

Per fer una comparació, podríem dir que una competència és una taula de quatre potes i si en falta una ja no s'és competent: conceptes, fets, procediments i actituds.

Què acostuma a dominar el professorat? El professorat domina dues potes: fets i conceptes.

A les escoles no s'ha de perdre el temps discutint què és una competència, cal posar-s'hi. Cal fer, cal ensenyar a fer truites ben fetes en una situació determinada. A la LOGSE parlaven de capacitats, però es referien a competències. Deien *Han de ser capaços de...*, ara diem *Han de ser competents en...*

El procés d'una acció competencial

Partim d'una situació real que ens obliga a intervenir i ens qüestiona o planteja problemes que s'han de resoldre.

Anàlisi de la situació

Selecció d'un dels possibles esquemes d'actuació. I quan aplico l'esquema triat ho haig de fer de forma flexible i estratègica, en funció de la situació. Aplicació de forma flexible i estratègica, en funció de la situació.

Com ensenyar competències?

No hi ha un sol referent, n'hi ha uns quants però cal anar a com aprendre cada un dels apartats de l'esquema (fets, conceptes, procediments i actituds).

Els fets s'aprenen memoritzant, repetint, però per atendre la diversitat caldrà tenir en compte les vegades que calen a cadascú. La meto-

dologia per ensenyar fets correspon a la classe magistral i no importa el nombre d'alumnes ni cal una distribució determinada, ja que ho aprendran quan estudiïn a casa.

Als anys 70 es comença a dir que els fets sols no pot ser i que cal ensenyar conceptes. Aquests s'aprenen compronent, per exemple, les fraccions a partir del dibuix d'un pastís. Els conceptes s'aprenen a partir de processos i les experiències personals i, per tant, es necessiten ritmes diferents.

Als anys 80 apareix una nova tendència que diu que cal aprendre les tècniques i mètodes, és a dir, s'aprèn fent.

S'aprèn a partir de models i aquests no es poden retirar fins que no són capaços de fer-ho sols. S'aprèn a escriure escrivint, però no serveix tenir un model d'un text literari i després demanar una carta.

Com aprenem actituds? Aprenem a partir de models que apreciem i que ens són propers, a partir de situacions vivencials i de processos de reflexió sobre situacions conflictives i amb el compromís de tots els alumnes.

El problema no és ensenyar competències sino canviar la metodologia.

Característiques de l'ensenyament de les competències

La seva funcionalitat (per a què serveix).

Hem d'ensenyar per a què serveix l'equació de segon grau i després fer exercicis de resolució. Totes les unitats didàctiques han d'estar programades des del punt de vista de la funcionalitat. I un problema ha de partir de situacions properes a l'alumne.

La complexitat de la situació en què s'ha d'aplicar.

Mai no hi ha situacions reals en què et donin la velocitat i el temps i hagin de buscar l'espai recorregut.

El seu caràcter procedimental.

Condiciona la gestió de la classe per poder

atendre l'aprenentatge entre iguals. La distribució de la classe per grups es dificulta més a mesura que augmenta l'edat dels alumnes, l'ideal és la distribució de la classe a educació infantil: gran grup en rotllanes, treball per racons en parelles o petits grups i el mestre va voltant i observant, taules en grups on tots tenen responsabilitats. A l'altre extrem hi ha el batxillerat: jo faig, jo explico i ja estudiareu a casa per a l'examen. A mesura que passem de nivell i cycle anem perdent estratègies didàctiques.

Estar constituïdes per una integració de components que s'han d'ensenyar de forma diferenciada. Un bon model és el crèdit de síntesi, si es fa bé.

Són metodologies competencials: el treball per projectes, l'estudi i anàlisi de casos, la simulació, les recerques i la resolució de problemes del medi natural o social...

Com es passa del que tenim a les noves metodologies?

No hi ha grans experiències, cada dia cal aconseguir un graó, és en l'aprofundiment de l'ensenyament per competències. Les solucions no vindran de fora; si no, dels companys, d saber què fan i intercanviar les experiències. Cal reconèixer què faig bé per mantenir-ho, què faig no tant bé per millorar-ho, què faig malament per canviar-ho. Per fer tot això cal demanar ajut als que tenim al nostre costat i aprendre de nosaltres mateixos.

Tema central

La intervenció educativa amb alumnes d'altres capacitats

Formació del professorat a l'Escola d'Estiu

Pilar Balagué Bertran / Rosa M. Vela Abella

Coordinadores del Grup d'Investigació i de Recerca en Intervenció Educativa en alumnes d'Altes Capacitats. Escola inclusiva. ICE UB de Barcelona, octubre 2009.

En el dia a dia de les aules dels centres educatius, els professionals estarem d'acord en això: el rol del professor és essencial i determinant en la conducció de l'activitat educativa, és a qui correspon liderar allò que passa en el temps i l'espai.

De la mateixa manera podem afirmar que el rol del professor és essencial a l'hora de treballar per oferir oportunitats educatives de qualitat als alumnes d'Altes Capacitats (AC).

En aquest article incidirem, doncs, sobre com entenem que ha d'actuar el professor amb els alumnes AC, element que va ser l'eix del curs de l'escola d'estiu del MEM 2009 sobre "Intervenció educativa en altes capacitats a l'ESO. Estratègies per a ser eficients a l'aula" (Pilar Balagué i Rosa M. Vela).

El curs es centrava a donar estratègies reflexives sobre la pràctica docent i pautes metodològiques per a la millora de la intervenció a l'aula amb els alumnes AC, amb la finalitat, a partir del treball dels membres del curs, d'obtenir conclusions pràctiques de millora i impulsar la innovació en els estils i estratègies d'ensenyament-aprenentatge dels docents participants, per adequar-los a les necessitats i interessos dels alumnes AC. I també se centrava a destacar la importància del treball en equip compromès pel canvi, cadascú des de les seves possibilitats, tant a l'aula com al centre dins el marc de l'Escola Inclusiva.

"Els nens superdotats són uns dels millors fruits de l'arbre de la Humanitat, però a la vegada són els que pateixen més perill, pengen de les seves branques i poden trencar-se fàcilment". Carl G. Jung.

La primera puntualització és la idea que "allò que no es considera difícilment es pot atendre". Si el professor no és conscient que en el seu entorn proper, a l'aula, hi ha alumnes AC, no actuarà de forma sistemàtica intencional i organitzada per atendre'ls.

El primer pas, doncs, consisteix a sensibilitzar i ser conscients que, quan parlem de diversitat en els centres educatius, hi hem d'incloure una població d'alumnes que tenen un gran potencial d'aprenentatge, unes capacitats que, si aconseguim que desenvolupin i transformin en habilitats, poden esdevenir generadors de cultura. Amb l'aportació del seu talent treballat poden ser molt positius per a la societat, però, això sí, els hem de permetre, els hem de possibilitar l'oportunitat ser-ho.

No ens cal esperar per començar a actuar la identificació diagnosticada. Tots els docents podem distingir alumnes que veiem que destaquen i sols això ja ens ha d'impulsar a treballar. Posteriorment ja es veurà si cal o no un dictamen, si les famílies l'autoritzen. Però és imprescindible la voluntat de donar respostes a TOTS els alumnes.

De qui parlem? Els alumnes d'AC no presenten tots les mateixes característiques específiques: entre ells hi ha una alta heterogeneïtat, malgrat que hi podem distingir trets d'identitat. Som davant d'un

col·lectiu d'alumnes que perceben i aprenen de forma diferent (de forma més ràpida, àmplia i en profunditat), que tenen una alta motivació pel que els és significatiu, un gran compromís en la tasca, un alt nivell de creativitat, degut a una gran sensibilitat, i una autonomia de decisió i funcionament amb una gestió del temps i agilitat d'execució singular, i un alt nivell moral en molts casos.

Aquests indicadors ens poden posar en alerta, però no tots es manifesten de forma evident, hi ha alumnes emmascarats, i altres que presenten desajustaments, fins i tot alguns poden arribar a emmalaltir si se senten no escoltats i ignorats en allò que necessiten. Per tant, cal que el docent sigui molt receptiu i obert, que estigui pendent d'allò que té a l'entorn i de tot allò que succeeix a l'aula i que en vulgui ser conscient. Cal que conegui l'alumnat i sàpiga, com el "mestre": mirar per veure-hi. Les presses, el nombre d'alumnes, les situacions... tot ens pot aturar. Només amb una determinació ferma de voler trobar, ho aconseguirem; si no, una mirada superficial pot fer que desatenueguem massa persones i les perjudiquem.

Un cop som conscients que els alumnes AC existeixen, ens podem plantejar com intervenir per educar-los. Però el fet d'educar requereix intencionalitat, sistematització i organització. Cal fer un pas important: el compromís com a professionals que volem, i ho entenem com imprescindible, actuar adequat la pràctica educativa per estimular les seves "ànsies de saber i de poder fer" (com deia una alumna AC, de 2n d'ESO).

Estem parlant de "mirar" amb una visió renovada, de manera que siguem molt més eficients en l'observació d'indicadors en la realitat de les aules, reconeixent la

diversitat amb què el talent es manifesta (les intel·ligències múltiples). Hem de poder-lo observar i fer-lo visible, aquest tipus d'alumnat que massa sovint passa desapercebut. Serà quan actuem com a veritables referents, que el podrem apreciar. Cal dedicar temps i esforç a ser-ne conscients.

Quan s'intervé considerant els alumnes AC, es pretén que l'atenció acadèmica i l'evolució de l'aprenentatge d'aquests alumnes sigui de qualitat i que així puguin assolir la doble finalitat de l'educació: el desenvolupament de les seves potencialitats com a persona i la seva integració positiva a la societat. Es cerca que se sentin bé a la institució escolar i, cosa més important encara, amb si mateixos.

Els docents hem de sentir-nos capaços d'atendre aquests alumnes (estiguin o no diagnosticats), i hem d'estar motivats i tenir-hi un compromís de feina i esforç. Si ens sentim capaços de començar, aquest serà el primer pas; si estem engrescats i entenem que és el nostre deure vers aquests alumnes

i a més hi posem l'esforç per programar, executar i avaluar, ens en sortirem.

Aquest estiu va ser un plaer compartir un curs tipus seminari amb un equip de professionals compromesos a iniciar aquesta trajectòria. De

la trobada, en podem destacar l'acord de fer evident la situació, la consciència que a les aules n'hi ha, d'alumnes AC, i que, si ens hi esforcem, els podem reconèixer. Ja durant el transcurs de les sessions vam incidir en "com actuar" i vam arribar a concretar un decàleg d'estratègies interessants per a les AC.

I, encara més rellevant, els integrants del grup de treball es van comprometre a modificar la seva pràctica docent en allò que a partir de l'experiència pròpia es veiessin ca-

paços de fer i una mica més, en el dia a dia. Ens consta que actualment hi ha professionals que ja ho executen i que han planificat el curs actual pensant en alumnes AC, i al final del curs podrem recollir una memòria de noves experiències, creiem que de tots els membres de l'equip. serà llavors quan s'arribarà a les veritables conclusions del curs i se'n veurà el producte, i la força de la innovació. Aquesta és la raó de ser de la formació permanent: ha d'incidir en la pràctica docent per millorar-la, s'ha de traduir en actuacions, generar noves vivències educatives i arribar a l'aula.

Independentment que s'hagi participat o no en el curs, un docent pot iniciar el seu procés d'acostament a les AC, i el fet de programar per competències pot facilitar que quan es plantegin tasques per als grups classe es tinguin en compte també les AC, que de fet són d'alumnes de necessitats específiques, no especials, que han de tenir un lloc normalitzat en el marc de l'escola inclusiva. Treballar conscientment amb alumnes AC repercuteix positivament en tota la diversitat.

Acompanyar cada alumne perquè sigui competent és un primer pas, després caldrà

formació per al docent. Es tracta de planificar, executar i avaluar la tasca (acadèmica, emocional i relacional) des del punt de vista de l'eficiència, sempre a partir de la potencialitat de cada alumne, possibilitant accions diferenciades, flexibles i obrint els centres a l'entorn, entenent alhora aquestes accions dins de la normalitat de Centre.

Els centres educatius, malgrat la complexitat que suposa, i els professors són un element essencial de la comunitat educativa, han de pensar i determinar, tant allò que fa referència al concepte com a la pràctica educativa, tenint en compte la diversitat de les necessitats de TOT l'alumnat.

Tema central

Economia al servei de les persones

Formació del professorat a l'Escola d'Estiu

Josep Ma Gómez Thos

El curs, a partir d'una metodologia molt entenedora i pràctica, m'ha aprofitat a conceptes relacionats amb l'economia del nostre temps. En el primer bloc es va tractar del funcionament del diner, del seu procés de creació, d'intentar entendre la crisi actual, la inflació... i, en el segon bloc, a càrrec del

l'Arcadi Oliveres, aquest ens va fer adonar de la injustícia de les relacions Nord-Sud, del deute... i va proposar alternatives per combatre la pobresa. El curs m'ha agradat, i vull felicitar els professors, però m'ha quedat la recança de no poder aprofundir en molts aspectes dels diferents temes exposats.

Una pinzellada cinematogràfica

Bintou Jarju Rubí

Aquest estiu vaig ser al Senegal, país de la Teranga, d'on sóc originària. L'estada va ser, bàsicament, per visitar la família i realitzar projectes educatius.

L'inici del viatge va centrar-se en la col·laboració d'una mena d'escola d'estiu. Els participants eren mestres de la zona de Kedogou, prop de Mali. Un dels dies, durant l'estona del descans, vam veure el curtmetratge Binta y la gran idea de Javier Fresser.

La protagonista és una nena de set anys que viu en un poble de la Casamance, regió del sud del país. Ella té el privilegi d'anar a l'escola, però, en canvi, a la seva cosina, el seu pare no li permet l'accés a l'escolarització. L'altra trama del curt és la gran idea que se li acut, al seu pare. Un senyor senzill, savi i amb molta humanitat, preocupat pel benestar mundial. Ell té molt clara la solució i està més que convençut que el mestissatge és una bona via. Potser perquè en el seu context s'impregna d'aquesta afirmació, ja que el Senegal és un país plurilingüe, pluriètnic i la convivència entre l'animisme, l'islam i el catolicisme és un exemple a seguir. I és que potser ens hem de fixar més en el que fan els ocells perquè, tal i com afirma el pare de la Binta, tenen una gran capacitat intel·lectual perquè trien el millor del nord i del sud.

Francament se'm va fer un nus a la gola en determinats moments. Vaig pensar que la història donava molt de si. Deixava entreveure temes que no deixen l'espectador indiferent, com l'educació, el progrés, la

relació entre els països del Sud i del Nord, la mirada sobre el món dels infants... Tot plegat en un marc paisatgístic rural tal com és el país: els detalls i instants carregats de costumisme. Les mostres de teranga s'exemplifiquen quan els infants mengen junts en un bol d'arròs o quan qui està malalt es troba un grapat d'aliments a la porta de casa. Quantes vegades podem trobar a faltar aquí detalls com aquest?

Dades

Binta y la gran idea va ser rodada al Senegal l'any 2004. Curtmetratge dirigit per Javier Fresser. Forma part d'un conjunt de films que mostren realitats sobre la infància: En el Mundo a cara rato. Unicef.

QUÈ DIUEN ELS GRUPS?

La nostra Escola d'Estiu

Manuela Martín Martín

El grup de treball d'escola d'estiu considerem que hem aconseguit els nostres objectius. Seguim essent un punt de referència de la comarca i més enllà per a les més de cinc-centes persones que assisteixen als nostres cursos cercant un marc ple de propostes per renovar la seva activitat laboral, i alhora compartir les seves inquietuds amb la resta de companys amb què es troben a l'escola d'estiu durant aquests dies. És un temps per reflexionar, debatre i començar a formular noves propostes, d'expandir aquestes idees cap als altres mestres i a les seves escoles. És un temps per pensar, un espai per trobar-se i una oportunitat de conèixer i donar a conèixer el treball i les experiències de cadascú, ja sigui de forma individual o col·lectiva, compartint el projecte comú d'anar endavant i renovar-se.

Formar-se interessa i sembla que l'hem encertada en l'oferta de cursos que hem fet enguany. No hem tancat cap curs, ans al contrari, tots han acabat plens, excepte un de característiques molt específiques com el curs dedicat a l'ensenyament a alumnes amb altes capacitats. Els cursos adreçats a tractar les competències bàsiques s'ha omplert al màxim, els cursos basats en la pràctica d'anglès i en el coneixement de nocions de cultura i llengua dels nostres alumnes han sigut d'allò més satisfactoris. Destaquem la professionalitat dels nostres formadors, que ha sigut excel·lent en tots els àmbits, compartint els seus coneixements i la seva pràctica amb els altres, com hem pogut veure en les valoracions fetes pels alumnes.

I, per acabar, no podem oblidar l'èxit de públic en les dues conferències emmarcades dins del nostre tema central: Les competències bàsiques. La participació s'ha multiplicat respecte d'altres ocasions. Ha sigut més que satisfactori haver hagut d'habilitar una sala annexa a la sala d'actes per al seguiment de les paraules d'Antoni Zabala, tot un exemple de "globalitat".

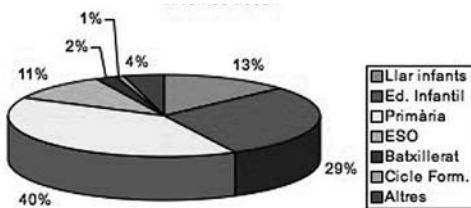
Les organitzadores estem molt satisfetes perquè l'ambient de treball és molt agradable i això fa que no hagi estat tan feixuc entomar el volum de creixement en gent inscrita i en nombre de cursos que tenim darrerament. A més, el resultat de l'avaluació dels cursos i la valoració positiva sobre la nostra tasca organitzativa que s'extreu del buidat de l'enquesta general ens encoratgen a seguir millorant i a continuar treballant en l'organització de la propera Escola d'Estiu 2010.

QUÈ DIUEN ELS GRUPS?

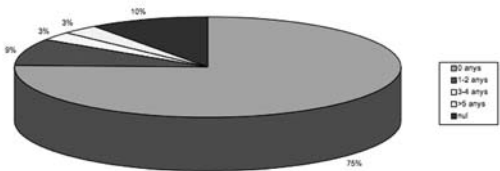
Estadístiques de l'Escola d'Estiu

Lluís Llovet Bayer

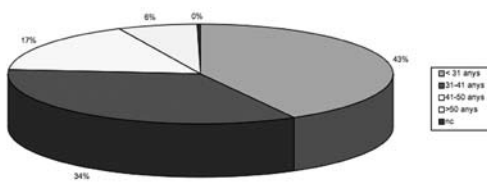
NIVELL DE TREBALL

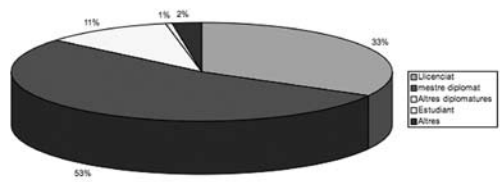
ALTRES CURSOS

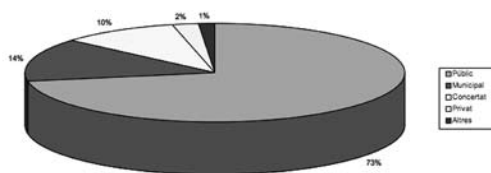
EDATS

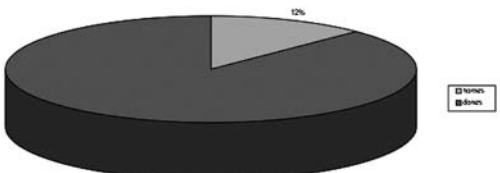
TITULACIÓ

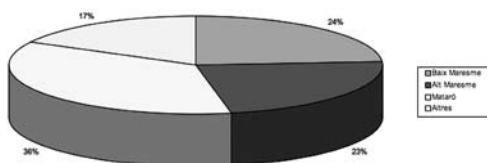
CENTRES PROCEDÈNCIA

SEXE

COMARQUES

El currículum per competències a debat

Fanny Majó i Masferrer

El currículum per competències va ser el tema ha debat el dia 23 de setembre a la seu del MEM. Arran de la feina feta al seminari organitzat per la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica i a partir del document que hi elaboraren les persones que hi assistiren, que recull la síntesi d'algunes aportacions que van fer els ponents i les propostes que van fer-se al llarg de les sessions de treball, es va aprofundir en un tema que, des del nostre punt de vista, serà decisiu en la millora del sistema educatiu, com és el currículum per competències.

En un primer moment es va explicar el contingut d'aquest treball i com havia estat plantejat, desgranant dues perspectives: per una part, els canvis que s'havien de produir al centre educatiu i, per una altra, els canvis metodològics que s'havien de fer a l'aula i que, per tant, afectaven directament el professorat. Però entenem que aquest tipus de currículum ens aportava una resposta més ajustada al moment socioeducatiu actual, perquè concedeix un paper social important al coneixement, posant l'accent en la funcionalitat del coneixement acadèmic. Això suposa passar d'un sistema educatiu a un sistema socioeducatiu.

Però, per conjugar correctament aquests aspectes que implica aquesta nova legislació educativa, ens cal un canvi important als centres i en la seva organització que ajudi el canvi metodològic a les aules i hi doni suport.

Els canvis al centre educatiu s'han de materialitzar en un canvi en la cultura del centre que provocarà una modificació en el sistema organitzatiu, un increment del treball col·laboratiu entre el professorat i de la comunitat educativa també, amb la necessitat d'estendre aquesta nova manera d'entendre l'educació als estudiants i a les famílies. Per aconseguir aquests objectius cal, en primer lloc, que la comunitat educativa s'hi impliqui, que el claustre hi estigui predisposat i que l'equip directiu hi cregui. Per això es necessita que es conegui bé què suposa treballar per competències.

Bàsicament els canvis que afecten al professorat, en dur a terme aquest currículum per competències, seran el disseny de les activitats d'aprenentatge lligat a la necessitat de crear espais interdisciplinars que ajudin l'alumnat a desenvolupar les competències transversals. Aspectes que també obligaran els docents a modificar el sistema i els procediments avaluatius.

És un fet, doncs, que el desenvolupament competencial necessita interaccionar el coneixement amb els contextos de realitat, amb un element molt important com el conflicte cognitiu, actor principal de l'estímul per aprendre i determinar l'organització dels aprenentatges.

Un cop acabada aquesta introducció del document, tots aquests aspectes van ser tractats en un debat molt ric, amb la participació activa de tothom que hi va assistir.

QUÈ FEM?

8è Simposi d'Educació 0-3 anys al Maresme

Mireia Roca Maldonado

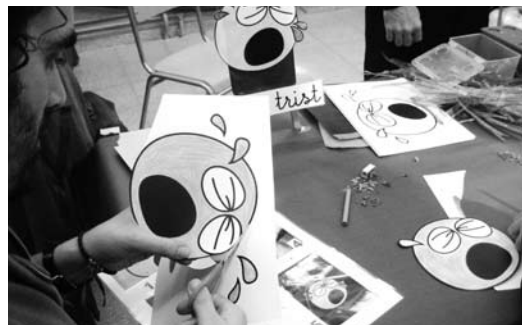
Generalment, els mestres, ens capfiquem a trobar recursos per oferir als nostres infants i, molts cops, no reflexionem en sobre petites coses del dia a dia: mirades que parlen, mans que acompanyen.

Per això, enguany hem volgut dedicar el 8è simposi a reflexionar sobre les emocions, a conèixer què ens mou per dintre per poder acompanyar l'infant en aquesta dura descoberta.

Un any més, la participació dels professionals de l'educació ha estat un èxit, la qual

cosa ens fa seguir endavant i plantejar-nos nous reptes. I és que l'educació del 0-3 mereix una reflexió acurada, ja que en el dia a dia res no és banal.

I, la conclusió, la defineix a la perfecció Frédéric Leboyer (Xantala): "Portar-los a coll, gronxar-los, acariciar-los, agafar-los, és per als nens tan indispensable o més que les vitamines, les sals minerals i les proteïnes. Si privem els nens de tot això i de l'olfacte, de l'escalfor i d'aquella veu que coneix tan bé, el nen, encara que estigui fart de llet, es morirà de gana".

Un llibre

Reflexions orientades a cercar la setena direcció, a conrear la interioritat

Fradera, M. i Guardans, T. (2008). *La setena direcció. El conreu de la interioritat*. Claret, Barcelona. Col·lecció Família i Educació.

Joan Josep Sarrado Soldevila

Educador social, filòleg i pedagog. Doctor en Ciències de l'Educació.

Fa no gaire, un bon amic m'obsequiava amb el millor regal possible, un llibre. És d'aquells pocs amics que intueixen, que saben quan hi han de ser, quan han d'acompanyar i escoltar, o suggerir... A la pàgina inicial, hi figurava, manuscrita, una dedicatòria cordial: "Juanjo, per no perdre's en la complexitat de l'univers, la setena direcció ens guia cap allà on més val la pena: cap el cor. Una abraçada, amic".

Maria Fradera, mestra i professora de ioga, així com Teresa Guardans, filòloga i doctora en humanitats, en són les autores. El text és de gran qualitat, curós amb la llengua del nostre país i molt valuós per a totes les persones, professionals o no, que ens dediquem a l'educació en entorns diversos de creixement i d'aprenentatge.

La Introducció esdevé suggeridora. El llibre s'inicia amb un text clarament interpel·lador, un clar preludi de la resta: "Conten els indis lakotes que quan Wakan Tanka havia disposat ja les sis direccions (l'Est, el Sud, l'Oest, el Nord, a dalt i a baix) li quedava per fixar la setena. Wakan Tanka sabia que la setena direcció era la més poderosa, la que contenia més saviesa, i volia situar-la allà on no fos fàcil trobar-la. I va triar l'últim lloc en què pensen els éssers humans: en el cor de cada persona. Des d'aleshores aquesta és la direcció de la saviesa". Quina manera tan bella i intel·ligent de provocar desig!

A partir d'aquí, les autores s'endinsen en la setena direcció, la de la gratuïtat, que ha de

ser entesa com "un convit, una porta oberta. La setena és possibilitat viva. És poderosa, transformadora" (Fradera i Guardans, 2008, p. 5). Justament, és la setena direcció la que ens permet configurar-nos, de debò, com a éssers humans. És la direcció de la saviesa, la que genera interès sincer, estima i amor, coresponsabilitat i vincle. Aquest és el repte de l'existència i, sens dubte, de l'educació! Ambdues han de preservar espais per a la gratuïtat, el cor, la ment, les propostes d'acció, el sabor de la veritat i la reflexió individual i compartida, tot deixant "córrer aquella aigua que desemboca en el reconeixement i l'agraïment des de les fondàries de l'existir" (p. 6-7). La setena direcció també ens permet esmolar les eines, personals i col·lectives, per tal d'assaborir el llegat de saviesa que ens ha estat donat i de familiaritzar-nos amb el llenguatge simbòlic, la poesia, l'art, la música...

Els professionals de l'educació (mestres, professorat, educadors, animadors, pedagogs, psicopedagogs...), com a conseqüència, hem de saber valorar les forteses, els intents i els ànims de repte, més que la perfecció d'uns resultats determinats. Ens cal saber viure i transmetre que l'autèntic èxit rau a tornar, una i una altra vegada, a revisar, considerar, modificar... Així s'ha anat configurant l'existència humana i les cultures dels pobles i civilitzacions.

Finalitzada la introducció, accedim a un capítol intítulat, Crèixer per dins, que destina les seves pàgines a l'atenció sostinguda, a la capacitat de qüestionar-se, a

l'autonomia, a la gratuïtat o al fet de deixar lliure el centre de l'escena, així com al mestratge. L'atenció lúcida i sostinguda, efectivament, "és el que ens ajuda a veure, a sentir, a comprendre... és la capacitat fonamental per al coneixement més subtil de la realitat..." (p. 9-10). L'atenció sostinguda, que demana la participació activa del practicant, tal com assenyalen les autores, "és atenció silenciosa, perquè demana silenciar construccions mentals i moviments afectius, deixant així el camí lliure a una relació amb el que és, sense posar-hi filtres" (p. 10). Cal perseverar en l'esforç i en la continuïtat i, alhora, créixer en la capacitat de silenci interior. I aquí ens trobem amb el coneixement. Conèixer comporta construir la realitat, generar interpretacions, revisar-les contínuament. No hi ha respostes definitives.

Però també cal indagar, qüestionar-se coses, atès que "la incapacitat per admirar-se i sorprendre's és una gran enemiga de la vida. Una enemiga capaç d'esmoreir l'existència, tenyir-la de gris fosc, de color d'automatisme, d'olors d'ensopiment" (p. 16). Per contra, aprendre suposa nodrir una actitud de recerca constant, capaç de rebre i assimilar la saviesa acumulada de la humanitat, però oportunament actualitzada.

Tampoc no hem d'evitar-nos les possibilitats que ens brinda l'autonomia, és a dir, el discerniment, que es concreta en el fet d'aprendre "a mirar endins, saber-nos escoltar i desxifrar; aprendre a distingir el que ens fa feliços i el que no; arribar a destriar entre allò que l'entorn ens diu o ens dicta i allò que valorem interiorment. Aprendre a atendre la subtilitat interior no és simple, no surt sol. Demana un treball delicat, constant, de tal manera que, a poc a poc, ens hi anem familiaritzant" (p. 19).

I el necessari mestratge? Certament, "la vida i les paraules d'algú poden esdevenir autèntic mestratge si són un exemple a l'abast [...] Per què mestres? Perquè ens

conviden a explorar. Les paraules de l'explorador no faran el camí per nosaltres, però ens ajuden, i molt... podem aprendre molt de tots aquells i aquelles que ens mostren la possibilitat de ser persones del tot" (p. 22-23). Es tracta de ser mestres d'una actitud, d'una actitud que obre portes insospitades a l'estima, a l'amor.

El llibre que ens ocupa destina un ampli capítol a desenvolupar Propostes de treball, o bé activitats concretes al servei del desenvolupament de l'atenció sostinguda, del silenci, de l'interès per l'entorn i de créixer per dins i per fora.

El text finalitza amb una Cloenda i un Apèndix (amb dos contes), que donen pas a la bibliografia i a l'índex temàtic.

En síntesi, 101 pàgines que atorguen entitat profunda al fet de meravellar-nos i de sorprendre'ns del misteri de l'existència, amb impuls d'independència, d'exploració i d'acció, però també d'estima. Efectivament, "el projecte educatiu més elaborat poca cosa és si no s'acompanya d'acolliment, reconeixement, estimació... vers l'altre, tal com és" (p. 85).

La lectura d'aquestes pàgines ens garantiran, de ben segur, un camí de creixement personal i professional intensament cordial i saludable.

Ens animem a fer un interpel·lador itinerari de la mà de les autores?

En Jan a l'escola

